

Temeljem članka 13. stavak 1. i 4. Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku („Službeni glasnik RS“, broj 10/13, 142/14, 103/15 i 101/16), i članka 33. stavak 1. točka 4. Statuta Grada Subotice („Službeni list Grada Subotice“, br. 27/19 – prečišćen tekst), i Rješenja o davanju prethodne suglasnosti na Prijedlog programa mjera potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka grada Subotice za 2020. godinu, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije broj: 320 – 40 – 1787/2020 – 09 od 02.04.2020. godine

Skupština grada Subotice, na sjednici održanoj dana 2020. godine, donijela je

R J E Š E N J E

o donošenju Programa mjera potpore provedbe poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka Grada Subotice za 2020. godinu

I

Donosi se Program mjera potpore provedbe poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka Grada Subotice za 2020. godinu.

II

Program mjera potpore provedbe poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka Grada Subotice za 2020. godinu je sastavni dio ovog rješenja.

III

Ovo rješenje objaviti u „Službenom listu grada Subotice“.

Obrazloženje

Pravni temelj: Člankom 13. stavak 1. i 4. Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku („Službeni glasnik RS“, broj 10/13, 142/14, 103/15 i 101/16), propisano je da jedinice lokalne samouprave mogu utvrđivati mjere potpore provedbe poljoprivredne politike i mjere politike ruralnog razvitka za područje teritorije jedinice lokalne samouprave, i članka 33. stavak 1. točka 4. Statuta Grada Subotice („Službeni list Grada Subotice“, br. 27/19 – prečišćen tekst) kojim je propisano da Skupština donosi propise i druge opće akte.

Razlog donošenja: Služba za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište je sukladno Zakonu o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku i uputama Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede izradio prijedlog Programa mjera potpore provedbe poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka grada Subotice za 2020. godinu. Program se sastoji od tri dijela i to: Opće informacije i tabelarni prikaz mjera, Opis planiranih mjera i Identifikacijska karta.

U cilju poboljšanja kvalitete života ljudi koji žive u ruralnim područjima na teritoriji Grada Subotice, Skupština grada uz Suglasnost Ministarstva poljoprivrede i zaštite okoliša, donosi Program mjera potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka Grada Subotice za 2020. godinu.

Sukladno navedenom predlaže se donošenje Rješenja u tekstu kako je dano u materijalu.

Izvršitelj: Za izvršenje ovog Rješenja i Programa brinut će se Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša.

Rok izvršenja: Izvršenje ovog Rješenja i Programa provest će se u tijekom 2020. godine.

Izvor sredstava potrebnih za realizaciju: Za realizaciju Rješenja odnosno mjera iz Programa osiguranja su sredstva Planom korištenja proračunske stavke – Financijski plan programa 5: Razvitak poljoprivrede za 2020. godinu.

Temeljen Članka 13. Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku („Sl. glasnik RS“, br. 10/13, 142/14, 103/15 i 101/16) i Članka 33. stavak 1. točka 6. Statuta Grada Subotice („Službeni list Općine Subotica“, br. 26/08 i 27/08 – ispr. „Službeni list Grada Subotice“, br. 46/11 i 15/13), sukladno Odluci o proračunu grada Subotice za 2020. godinu („Službeni list Grada Subotice“, br. 35/19) i Rješenja o davanju prethodne suglasnosti Ministarstva poljoprivrede, upravljanje vodama i šumarstva broj: _____ od _____ godine, Skupština grada Subotice, na sjednici održanoj dana _____ godine, d o n o s i

PROGRAM POTPORE ZA PROVEDBU POLJOPRIVREDNE POLITIKE I POLITIKE RURALNOG RAZVITKA ZA Grad Suboticu

I. OPĆE INFORMACIJE I TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH MJERA

Analiza postojećeg stanja

Geografske i administrativne karakteristike: Područje grada Subotica nalazi se na površini od 1.007,36 km² na sjeveru Republike Srbije, uz granicu s Republikom Mađarskom, na 46-05-55 sjeverne geografske širine i 19-39-47 istočne geografske dužine. Prosječna nadmorska visina Subotice je 114 m, 40 m iznad razine Tise kod Kanjiže do 32 m iznad razine Dunava kod Baje. Pored Subotice prolazi međunarodni put E-75. Do graničnog prijelaza Kelebija ima 10 km, a do Horgoša 30 km. Sjeverno od Grada je plodna pješčara s vinogradima i voćnjacima, a južno zemlja oranica. Danas na cjelokupnom području grada (s prigradskim naseljima) živi 137.173 stanovnika od čega je gradsko 68,74 posto, a 31,26 posto naseljava 19 ruralnih naselja. Prosječna gustoća naseljenosti je 136 stanovnika/km². Pored toga grad ima i 18 gradskih naselja, to znači da Grad Subotica ukupno ima 37 mjesnih zajednica. To su: Gradska naselja: Aleksandrovo, Bajnat, Centar I, Centar II, Centar III, Dudova šuma, Gat, Ker, Kertvaroš, Makova sedmica, Mali Radanovac, Novi Grad, Mali Bajmak, Novo Selo, Peščara, Prozivka, Radanovac, Zorka i Željezničko naselje. Ruralne mjesne zajednice: Bajmak, Kraljev Brig, Bačko Dušanovo, Bikovo, Čantavir, Đurđin, Hajdukovo, Kelebija, Mirgeš, Mala Bosna, Mišićevo, Novi Žednik, Palić, Stari Žednik, Šupljak, Tavankut, Verušić i Višnjevac.

Prirodni uvjeti i okoliš: Grad Subotica se prostire na dijelovima dvije biogeografske cjeline: Subotičke pješčare i Bačke praporne zaravni (praporna zaravan Telečka). Subotička pješčara se prostire sjeverno od Subotice i predstavlja valovitu površinu sastavljenu od eolskog pijeska. Najveći dio je stabiliziran ozelenjavanjem, dok je na obradivim površinama izražen utjecaj djelovanja eolske erozije. Karakterizira je dinski reljef. Zbog velike sabirne površine pijeska i nepropusnog sloja alkaliziranog prapora, pješčaru karakterizira postojanje podzemne vode, čija blizina predstavlja vrlo povoljnu značajku. Navedene značajke stvaraju predio s prepoznatljivim posebnim mozaičkim rasporedom različitih ekosustava na pjeskovitoj podlozi i velikom raznovrsnošću flore i faune. Bačka praporna zaravan predstavlja valovitu površinu koja obuhvaća južni dio područja Grada. Teren je u cijelosti izgrađen od prapora, na čijoj se površini nalazi sloj humus i predstavlja obradivo zemljište. Od zemljišta su zastupljeni plodni černoze i livadske crnice. Od geomorfoloških elemenata prevladavaju brežuljci i interkolinske udoline, također postoje i vrtače, a posebnu značajku području daju dolovi, koji su uglavnom doline potoka: Čik, Krivaja i Kireš. Konfiguracija zemljišta je izrazito ravničarska s povremenim pojavama malih brežuljaka. Klima Subotice pripada zoni umjereno kontinentalne klime. Otvorenost ovog prostora prema sjeveru i zapadu omogućuje veći utjecaj zračnih strujanja tako da dolazi do većih kolebanja temperature zraka, padavina i vjetrova. Jesen je toplija od proljeća, a prijelaz od zime prema ljetu je oštiri nego što je od ljeta prema zimi. Grad Subotica se prostire na 100.736,10 ha od čega se šume prostiru na 4.457,76 ha (po podatku JP „Vojvodinašume“) što iznosi 4,43 posto pošumljenosti teritorija. S druge strane, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku prema popisu iz 2011. godine pod šumom na teritoriju grada Subotica je 3.728 ha, pri čemu je u državnom vlasništvu 3.689 ha, a u privatnom 39 ha. Stvarno stanje pošumljenosti se ne zna budući da je Zakonom o šumama („Službeni glasnik RS“, broj: 30/10,

93/12, 89/15 i 95/18 - dr. zakon) propisano da se pod šumom podrazumijevaju i površine veće od 5 ari obrasle šumskim drvećem u šta spadaju i zaštitni pojasevi. Inventura zaštitnih pojaseva i drugih površina većih od 5 ari obraslih šumskim drvećem na teritoriji Grada nije rađena. Međutim, ostaje činjenica da je stanje pošumljenosti teritorije Grada ispod 5 posto, a da bi se postigla optimalna šumovitost teritorije od 14,2posto trebalo bi pošumiti još oko 10.000 ha. U Gradu Subotici sjeverni dio zauzimaju dijelovi Subotičko-horgoške pješčare, od Tavankuta do Horgoša. Najveći dio tog prostora obuhvaćaju subotičke šume, čiji južni obod okružuje Grad od sjeverozapada do jugoistoka. Ove šume, nastale ljudskim radom u proteklih 150 godina u cilju vezivanja pijeska i sprječavanja utjecaja eolske erozije, čine danas zaštitno zelenilo oko Subotice. Na ovaj pojas se nadovezuje zelenilo Palića s Palićkim i Ludaškim jezerom i u nastavku Selevenjske pustare sa Selevenjskom šumom. Južni dio Grada obuhvaća poljoprivredno zemljište s malo zelenila u ataru gdje je prirodna vegetacija opstala samo u fragmentima. Uslijed toga je krajnje ugrožena zajedno s životinjskim vrstama, kojima osigurava stanište. Područje Subotičke pješčare je u dalekoj prošlosti dobrim dijelom bilo bez šumske vegetacije, izuzev utjecajne zone Kereša i mikrolokaliteta s visokom razinom podzemnih voda gdje je formirana autohtona šumska vegetacija (domaće topole, vrbe, hrast lužnjak, jasen). Od kraja XVIII. stoljeća pošumljavanjima provedenim radi umanjivanja eolske erozije formirana je šumska vegetacija u sadašnjem obliku. Pored domaćih vrsta, za pošumljavanje su korišteni bagrem i crni bor. Tijekom vremena postotak domaćih vrsta je sve više smanjivan u šumskim kulturama, a prevladale su monokulture stranih vrsta: bagrem, hibridne topole, crni bor i koprivić. Većina šumskog fonda u našim šumama su sastojine umjetnog porekla, a glavne vrste su alohtone. Najviše je bagrema (*Robinia pseudoacacia*) s 60,29 posto, zatim bora (*Pinus nigra*) 22,53 posto, euroameričke topole (*Populus euroamericana*) s 8,65 posto, američkog jasena (*Fraxinus excelsior*) i koprivica (*Celtis australis*) s 2,80 posto i ove vrste čine preko 90 posto šumskog fonda. Autohtone vrste, bijela i crna topola s 3,95 posto (*Populus alba* i *P. nigra*) i hrast lužnjak (*Quercus robur*) s 1,78 posto čine manje od 10 posto površina pod šumama. Obnavljanje odnosno pošumljavanje na staništu pješčenjaka je kompleksna zadaća koja ovisi od klimatskih uvjeta. Prirodno obnavljanje autohtonih vrsta je teško budući da se razina podzemnih voda uslijed melioracija spustila toliko da ih pomladak i mlade sadnice ne mogu dosegnuti. Također, unesene strane vrste (bagrem, koprivić, bor) prirodno se obnavljaju što ukazuje na promjenu stanišnih uvjeta i doprinosi ublažavanju oštih klimatskih čimbenika na pijesku. Šumovitost područja se održava na približnoj razini od 4.500 ha nekoliko zadnjih razdoblja uređenja (4.457,76 ha prema posljednjem premjeru iz 2000. godine). S gledišta zaštite prirodnih izvornih vrijednosti ove uglavnom monokulture ne posjeduju značajke šumskih ekosustava i ne doprinose očuvanju bioraznolikosti. Ove šume su zaštitnog tipa, njihova proizvodna funkcija je sekundarna, tako da se planirana zaštita može uklopiti u održivi oblik korištenja šumskog resursa i razvijanje ekoloških funkcija. Raspored ovih vrijednih površina je također neodgovarajući, jer su grupirane uglavnom u sjevernom dijelu Grada. U južnom dijelu dominiraju otvorene poljoprivredne površine s premalo potrebnih struktura koje doprinose kvalitetu okoliša kao što su: razni zaštitni pojasevi, živice, remize, ekološki koridori, itd.

Stanje i trendovi u ruralnom području

Demografske karakteristike i trendovi: Temeljem podataka iz popisa stanovnika, domaćinstava i stanova 2011. godine, Grad Subotica je imao 141.554 stanovnika (u gradskim mjesnim zajednicama živi 98.434 stanovnika, a u prigradskim mjesnim zajednicama živi 43.120 stanovnika). Uslijed negativnog prirodnog priraštaja i sve učestalijih migracija stanovnika, broj stanovnika je u konstantnom opadanju. Temeljem procjena Republičkog zavoda za statistiku, procijenjeni broj stanovnika Grada Subotice na dan 30.06.2018. godine je iznosio 137.173 stanovnika. Kretanje ukupnog broja stanovnika općine Subotica do 1981. godine bilježi tendenciju rasta, a od 1981. godine do posljednjeg popisa 2011. godine uočena je negativna tendencija. Razvitak žitelja Subotice karakteriziraju tri globalna demografska procesa: (1) ukupna depopulacija (pad broja stanovnika); (2) prirodna depopulacija (broj umrlih stanovnika veći je od broja živorođene djece) i (3) demografsko starenje. Tijekom 90-tih godina došlo je do brojnih društveno-ekonomskih i političkih promjena koji su utjecale na kretanje broja stanovnika. Najveći utjecaj na demografske promjene imala su velika migracijska kretanja koja su doprinijela priljevu izbjeglih i raseljenih osoba u

Suboticu, s jedne strane, dok je ekonomska i politička nestabilnost doprinijela povećanom odlasku u inozemstvo, s druge strane. Složena bilanca ovih kretanja samo je jedna od komponenti ukupne dinamike, a skupa s prirodnim kretanjem koje karakterizira nastavak biološke depopulacije, te urušavanje cjelokupnog gospodarstva i loše provedeni procesi privatizacije, doveli su do smanjenja broja stanovnika. Prema podacima Popisa stanovnika 2011. godine, radni kontingent grada Subotice (starosna grupa uzrasta od 15 do 64 godine) je iznosio 97.448 osoba, odnosno 68,84 posto od ukupnog broja stanovnika, dok je prosječna starost stanovnika iznosila 41,9 godina. U 2012. godini, dolazi do smanjenja broja radnog kontingenta grada Subotice uslijed negativnog prirodnog priraštaja. Ukupan broj radno sposobnog stanovništva je iznosio 96.844 osoba, odnosno 68,76 posto, a prosječna starost je ostala nepromijenjena. U 2013. godini, nastavlja se smanjenje broja radno sposobnih stanovnika te je radni kontingent iznosio 68,52 posto od ukupnog broja stanovnika, odnosno 96.080 osoba. Prosječna starost stanovnika je, u 2013. godini, iznosila 42,15 godina. Isti trend se nastavlja i u 2014. godini. Broj radno sposobnih stanovnika iznosio je 95.151 osoba, odnosno 68,15 posto od ukupnog broja stanovnika, dok je prosječna starost stanovnika nastavila s rastom i iznosila je 42,3 godine. Tijekom 2015. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovnika i pada na brojku od 94.129 osoba. Tijekom 2016. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovnika i pada na brojku od 93.251 osoba, prosječna starost iznosi 42,6 godina. Prema podacima Popisa stanovnika 2011. godine, u grupi radno sposobnih stanovnika grada Subotice, najzastupljenija je starosna grupa ljudi od 55 do 59 godina starosti, koja iznosi 11.405 osoba, odnosno 13,03 posto radno sposobnih stanovnika. Druga grupa po brojnosti je starosna grupa ljudi od 50 do 54 godina starosti, koja broji 10.614 osoba i čiji udio iznosi 10,89% od ukupnog broja radno sposobnih stanovnika. Zatim slijedi starosna grupa od 30 do 34 godine starosti, čiji udio iznosi 11,90 posto u ukupnom broju radno sposobnih stanovnika. Zabrinjavajući podatak je, da je udio grupe ljudi starosnog uzrasta od 15 do 19 godina radno sposobnih stanovnika, najmanji od svih starosnih kategorija i iznosi svega 7,94 posto ili 7.733 osoba.

Broj stanovnika prema mjestu stanovanja na području grada Subotice (popis stanovnika iz 2011. godine)

Gradske zajednice	mesne	Br. stanovništva	Prigradske zajednice	mesne	Br. stanovnika
Aleksandrovo		6.669	Kraljev Brig		1.922
Bajnat		2.712	Bačko Dušanovo		627
Centar 1		3.032	Bajmok		7.414
Centar 2		3.137	Bikovo		1.188
Centar 3		4.157	Čantavir		6.591
Dudova šuma		10.259	Đurđin		1.441
Gat		4.063	Hajdukovo		2.313
Ker		3.916	Kelebija		2.142
Kertvaroš		7.338	Mirgeš		1.067
Makova Sedmica		4.820	Mišićevo		377
Mali Bajmok		4.884	Mala Bosna		1.076
Mali Radanovac		4.617	Palić		6.969
Novi Grad		2.742	Novi Žednik		2.327
Novo Selo		7.851	Stari Žednik		1.876
Peščara		6.037	Šupljak		1.115

Prozivka	8.704	Tavankut	3.424
Radanovac	2.096	Verušić	708
Željezničko Naselje	5.914	Višnjevac	543
Zorka	5.486		

Raznovrsnost ruralne ekonomije: Republički zavod za statistiku objavio je podatke o registriranoj zaposlenosti za 2015. godinu, prema novom izvoru – Centralnom registru obveznog socijalnog osiguranja (CROSO). Također, razvijena je nova metodologija utemeljena na kombiniranju podataka CROSO i Statističkog poslovnog registra (SPR). Prelaskom na novi izvor podataka proširuje se opseg poslovnih subjekata, te ujedno i broja uposlenih u tim subjektima, uključujući sve modalitete upošljavanja. Definicija registrirane zaposlenosti: pod pojmom zaposleni podrazumijevaju se osobe koje imaju formalno pravni ugovor o upošljavanju, odnosno zasnovan radni odnos s poslodavcem, na određeno ili neodređeno vrijeme; osobe koje rade izvan radnog odnosa, temeljem ugovora o djelu ili temeljem ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova; osobe koje obavljaju samostalne djelatnosti ili su osnivači gospodarskih društava ili poduzetničkih radnji; kao i osobe koje obavljaju poljoprivredne djelatnosti, a nalaze se u evidenciji Centralnog registra obveznog socijalnog osiguranja. Ukupan broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 44.071 osoba. Uposlenih kod pravnih osoba i poduzetnika, u radnom odnosu i izvan radnog odnosa, kao i osoba koje obavljaju samostalne djelatnosti ili su osnivači gospodarskih društava ili poduzetničkih radnji bilo je 42.501. Registriranih individualnih poljoprivrednika bilo je 1.570. što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 54 registrirana poljoprivredna gospodarstva. Promatrajući strukturu zaposlenih na području Grada Subotice prema djelatnostima tijekom 2016. godine, može se zaključiti kako je najveći broj zaposlenih u sektoru prerađivačke industrije, zatim u sektoru trgovine na veliko i malo i popravci motornih vozila, na trećem mjestu su zaposleni unutar sektora zdravstvene i socijalne zaštite. S druge strane, najmanji broj zaposlenih je u sektoru poslovanja nekretninama, zatim u sektoru snabdijevanja električnom energijom, plinom i parom, dok su na trećem mjestu zaposleni unutar sektora snabdijevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama. Seosko stanovništvo na području Subotice odlikuje i sve veći broj osoba koja tu žive, ali čija egzistencija nije vezana uz poljoprivredu. Oni dio vlastitih potreba zadovoljavaju u mjestima gdje žive, a svoje potrebe za tercijarnim (uslužnim) djelatnostima zadovoljavaju odlazeći u grad. Broj kako gradskog tako i seoskog stanovništva na području Subotice smanjuje se znatno brže nego na razini AP Vojvodine. Pri tome, gradsko stanovništvo na području Subotice smanjeno je za oko 2 posto, a seosko za oko 12 posto. U kategoriji poljoprivrednog stanovništva nepovoljna kretanja se očituju i u broju malih poljoprivrednih gospodarstava. U Subotici 12.000 malih poljoprivrednih gospodarstava i gazdinstava raspolaže s poljoprivrednom površinom od 4 ha u prosjeku gospodarstvu/gazdinstvu. Ovi posjedi nisu u mogućnosti osigurati egzistenciju obitelji, a još manje osigurati razvojnim kreditima održivi razvitak malog poljoprivrednog gospodarstva/gazdinstva. Na području Grada Subotice postoje primarne (grane poljoprivrede) i sekundarne grane gospodarstva (prerađivačka industrija i teška industrija). Što se tiče poljoprivrede rasprostranjeno je ratarstvo, kao vodeća grana lokalne poljoprivrede u područjima gdje je zemljište plodno i bogato hranjivim materijama. Na pjeskovitim područjima više je zastupljeno voćarstvo i vinogradarstvo, s time da je voćarstvo značajnije dok vinogradarstvo sve više gubi svoj položaj. Pored biljne proizvodnje i stočarstvo u strukturi subotičke poljoprivrede ima svoj položaj. U naseljima gdje se poljoprivrednici bave ratarstvom u većini slučajeva bave se i stočarstvom. Stoke se u dosta slučajeva uzgaja isključivo za vlastite potrebe, a ne za prodaju. Broj stoke na području grada Subotice je u konstantnom padu. Pored poljoprivrede je naravno prisutna i industrija. Industrija Subotice tradicionalno je raznolika. Pored prehrambene industrije u raznim svojim podsektorima, intenzivno su se razvijali elektrostrojarski kompleks, kemijska industrija, industrija tekstila, prerada kože i proizvodnja obuće, čarapa, tiskare i građevinarstvo. Zanatstvo i poduzetništvo se stoljećima razvijalo u Subotici. Zahvaljujući geografskom položaju, tu su se križale ceste različitih kultura koje su postavile osnove i smjernice razvitka zanatstva, poduzetništva i malog gospodarstva. Nakon drugog svjetskog rata pa sve do početka 90-tih godina prošlog stoljeća, Subotica je predstavljala

jedan od vodećih industrijskih centara bivše Jugoslavije. Usljedile su godine ekonomskog propadanja i sve većeg tehničko-tehnološkog zaostajanja. To je možda još više pogodilo ruralna područja grada Subotica, jer su na selima nestali gotovo svi postojeći industrijski kapaciteti, ili su se smanjili na razinu minimalne radne aktivnosti. Tempo rasta i razvijenosti MSPP u Subotici zaostaje za potrebama bržeg ekonomskog razvitka i zapošljavanja, jer izdvajanja za njegovo jačanje nisu dovoljna. Razvitak je pretežito bio koncentriran na trgovinu, uslužne djelatnosti, ugostiteljstvo i sl. Budući da u sektoru usluga brže pada tražnja nego na tržištu proizvoda, nastankom ekonomske krize mnoga MSP su izgubila mogućnost investiranja u svoj razvitak, a ujedno je i došlo do pada zaposlenosti u ovom sektoru. Strategija razvitka MSPP u selima bi trebala biti usmjerena na one prerađivačke djelatnosti koje bi koristile sirovinu koja se proizvodi u njihovim sredinama. Usporedo s time, trebalo bi poduprijeti programe koji bi radno angažirali žene sa sela, koje danas uglavnom vode brigu o kućanstvu i obavljaju poslove na gospodarstvima kao pomažući članovi gospodarstva. Mlade žene na selu u prosjeku imaju završena tri razreda srednje škole i zbog toga bi uputno bilo raditi na njihovom upućivanju i uključivanju u neki oblik gospodarskog angažiranja, jer one predstavljaju neiskorišteni ekonomski kapacitet za raznolikost ruralne ekonomije. Veliku šansu poduzeća imaju u oblasti uslužnog zanatstva, prerađivačke djelatnosti i usluga, gdje bi se u većem obujmu mogla zaposli ženska radna snaga. Najslabije točke poslovanja poduzeća, posebno u seoskim sredinama odnose se na ispitivanje tržišta i istraživanje mogućnosti plasmana proizvoda. Potrebno je osigurati dodatno obrazovanje vezano uz razne oblike udruživanja i zajedničkog tržišnog nastupa. Najznačajnije mogućnosti razvitka malih i srednjih poduzeća u preradi primarnih poljoprivrednih proizvoda su: proizvodnja funkcionalne hrane prerada kukuruza (kvasac, alkohol i dr.) ekološka ambalaža od žetvenih ostataka energetske briketi od ostataka proizvoda poljoprivrede i šumarstva proizvodnja i prerada povrća (zamrzavanje i topla prerada) prerada voća (hladnjače za čuvanje i pakovanje; kompoti i pasterizirano voće; sušeno voće, rakija s geografskim podrijetlom) prerada stočarskih proizvoda proizvodnja i prerada uljarica – bundeva proizvodnja i prerada gljiva proizvodnja predmeta od pruća proizvodnja umjetničkih suvenira od materijala biljnog podrijetla. Tema obrazovanja u ruralnim područjima grada Subotica obuhvaća predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, koji su u nadležnosti lokalne samouprave. Institucije visokog obrazovanja nalaze se u urbanom dijelu grada i posredno su u funkciji ruralnog razvoja. U ruralnim naseljima s područja grada Subotica nema srednjih škola, niti u obliku područnih odjeljenja. Bez obzira što su visokoškolske institucije locirane u urbanom dijelu Subotice, njihov značaj i utjecaj na ruralni razvitak i poljoprivredu zaslužuje određene informacije. U Subotici su locirana dva fakulteta iz sustava Univerziteta u Novom Sadu, i to Ekonomski fakultet u Subotici i Građevinski fakultet u Subotici. Pored toga Visoka tehnička škola strukovnih studija u Subotici kao ustanova visokog obrazovanja obzirom na širinu svojih programa također je zanimljiva za ruralni razvitak. Odjeljenja pojedinih privatnih univerziteta u Subotici također ne treba zanemariti (Singidunum, Fakultet za privredu i pravosuđe, Internacionalni univerzitet Novi Pazar, i drugi). Ono što, međutim nedostaje, jeste visoka edukacija u oblasti poljoprivrede, zatim raznih tehnologija koje se traže od subotičkih poslodavaca. Postojeća institucija koja se intenzivno bavi neformalnim obrazovanjem, Otvoreni Univerzitet u Subotici, je nedovoljno iskorištena ako se imaju u vidu njeni potencijali.

Ruralna infrastruktura: Kvalitativne karakteristike drumskog prometa: kvaliteta cesta je loša, posebno su atarske ceste u lošem stanju i to je najslabija točka glede cesta. Danas je od značaja praktički jedino pruga Budimpešta-Subotica-Novi Sad-Beograd. Pravac prema Segedinu zahtijeva rekonstrukciju kako bi se mogle postići odgovarajuće brzine, pravac prema Somboru i Bogojevu hendikepiran je još uvijek nemogućnošću prometovanja dalje prema Osijeku ili Vinkovcima, Zagrebu, Ljubljani, odnosno Rijeci i dalje prema Veneciji. U Subotici se, kao jedini resurs, za institucionalno snabdijevanje vodom upotrebljava kvartarna vodonosna sredina (osnovni vodonosni kompleks) na dubinama između 100 m i 200 m. Ovaj resurs, pored snabdijevanja naselja vodom, služi i u druge namjene. (industrija, poljoprivreda, stočarstvo, zanatstvo, rekreacija i dr.) Na dubinama većim od 400-500 m evidentirani su akviferi s termo-mineralnim karakterom podzemnih voda. Trenutačno se u eksploataciji nalazi nekoliko bunara, koji služe u rekreativne i energetske svrhe. Ove vode karakterizira izlazna temperatura između 38°C (na zapadnom obodu Grada) i 43°C (na istočnom obodu Grada) i većim koncentracijama soli. Vode raspolazu i s balneološkim karakteristikama. Snabdijevanje vodom: količina ukupne zahvaćene vode na godišnjoj razini iznosi 8.775.000 m³ (6 posto), isporučene vode za piće 6.275.000 m³ (5 posto), ispuštene otpadne vode

5.517.000 m³ (7 posto), prečišćene otpadne vode 5.494.000 m³ (35 posto). Broj kućanstava priključenih na vodovodnu mrežu iznosi 49.835, (7 posto), a broj kućanstava priključenih na kanalizacijsku mrežu 29.277 (9 posto). Procenti u zagradi ukazuju na sudjelovanje u odnosu na APV. Dužina vodovodne mreže je 535 km. Sadašnji sustav snabdijevanja vodom, glede uporabe resursa, predstavljaju kombinaciju kontinuirane uporabe i vršnih sustava. Sa stanovišta razvitka, nužno je osigurati dopunske vodozahvatne kapacitete. Uzimajući u obzir i potrebe navodnjavanja, nužno je revitalizirati postojeće i izgraditi mrežu kanala. Kada je riječ o električnoj energiji većina ispitanika je zadovoljna time što je mreža razgranata i velika većina kućanstava njome raspolaže. Nezadovoljstvo se koncentrira oko sljedećeg: 1. Napon je nizak pa je jako teško početi proizvodnju zbog nestabilne struje, 2. Skupa je. U većini naselja nema plina. Grad Subotica ima 35 pošti i 56.404 telefonskih pretplatnika, što u odnosu na APV čini 7 posto pošti i 7 posto telefonskih pretplatnika. Subotica je centar mrežne grupe, koja pokriva skoro cijelu Sjevernu Bačku. Zahvaljujući povoljnom geografskom položaju, kroz područje mrežne grupe Subotice prolazi magistralni optički-kablovski prijenosni sustav, koji povezuje telekomunikacijsku mrežu naše zemlje s regijom. U Subotici se nalazi glavna digitalna centrala sa svojim isturenim stupnjevima za koju su vezane čvorišne centrale Palić, Bajmak, centrale u Sjevernoj Bačkoj i krajnje centrale u Gradu Subotica.

Pokazatelji razvitka poljoprivrede

Poljoprivredno zemljište: Prema statističkim podacima RZS, Općine i regije iz 2012. godine ukupno poljoprivredno zemljište u uporabi grada Subotice je 76.613 ha, od čega su oranice i vrtovi ukupno 71.599 ha (žita - 53.632 ha, šećerna repa - 1.555 ha), industrijsko bilje 10.383 ha, krmno bilje 5.611, povrće 1.762 ha, voće 2.842 ha, vinogradi 520, te livade i pašnjaci 1.496 ha. Na području Subotice registrirano je oko 6.300 poljoprivrednih gospodarstava s preko 10 ha prosječno rabljenog poljoprivrednog zemljišta po gospodarstvu. Od ukupnog raspoloživog zemljišta (89.636 ha), raspoložive poljoprivredne površine čine 79.218 ha, pri čemu se žitarice kao ključne kulture gaje na 55.114 ha, a industrijsko bilje na 8.578 ha. Približno 6.300 poljoprivrednih gospodarstava rabi 75.519 ha od čega su oranice i vrtovi 69.509 ha odnosno 78 posto ukupno raspoloživog zemljišta. U strukturi zasijanih površina oranica i vrtova, žita dominantno sudjeluju sa 79,30 posto, industrijsko bilje s 12,35 posto, a krmno bilje s 4,55 posto. Kukuruz i pšenica su najzastupljenije kulture i njihov udio u žitnim površinama iznosi preko 90 posto (pojedinačno kukuruz oko 62 posto i pšenica oko 32 posto), slijede ječam, ovas, raž i ostala žita. Ukupna godišnja proizvodnja kukuruza kao dominantne žitarice na području Subotice je na razini od 265.205 tona, dok je proizvodnja pšenice na razini od 63.242 tone (podaci za 2011). Kada je riječ o površinama pod industrijskim biljem dominiraju suncokret i uljana repica, dok se među površinama pod krmnim biljem ističu kukuruz za silažu i lucerka. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Srbije (državnoj svojini) za 2019. godinu iznosi 15.496.9678 ha, od toga je planirano davanje u zakup i uporaba 13.542.2896 ha. U našem gradu površina pod sustavom za odvodnju iznosi 100.262 ha, od toga rabljena poljoprivredna površina iznosi 88.890 ha. Odvodnjavana površina je oko 45.755 ha, od toga rabljena poljoprivredna površina je 43.215 ha. Broj crpnih stanica (zgrada) je jedan, broj pumpi je dva. Ukupna pogonska snaga je 50 kW, ukupan kapacitet je 0.80 m³/h. Mreža kanala: glavni kanali (78 km), ostali kanali (148 km), kanali za navodnjavanje koji se rabe i za odvodnjavanje (18 km). Navodnjavane površine su male, iznose svega 2.219 ha, od toga 1.396 ha su voćnjaci, 785 ha su oranice i vrtovi, 15 ha su vinogradi, 23 ha su ostali stalni zasadi.

Višegodišnje zasade: Na području Subotice pod voćnjacima se nalazi ukupno 2.683 ha, to je u odnosu na podatak da je u Republici Srbiji prema Popisu poljoprivrede iz 2012. godine registrirano 631.522 poljoprivredna gospodarstva, relativno malo (svega 1 posto) od čega se 2.444 ha odnosi na plantažne voćnjake, a 239 ha na ekstenzivne voćnjake. Pod voćnim vrstama na plantažama se nalazi ukupno 2.444 ha, od čega se jabuke gaje na 1.596 ha, kruške na 126 ha, breskve na 247 ha, šljive na 254 ha, marelice na 94 ha i višnje na 127 ha. Vodeći proizvod voćarstva u Subotici su dakle jabuke, s registriranih 1.118.300 stabala, prosječnim prinosom od 24,4 kg po stablu, odnosno godišnjom proizvodnjom od 27.241.000 kg. Povrće, grožđe i jagode se gaje na ukupno 480 ha, (popis poljoprivrede 2012), i to po sljedećem rasporedu: rajčica na 28 ha, kupus i kelj na 60 ha,

paprika na 129 ha, crni luk na 38 ha i bijeli luk na 43 ha, itd. Prinos krumpira po hektaru, 2012. godine, bio je 12.148 kg, dok je ukupni prinos bio 5.588 t. Prinos graha po hektaru, 2012. godine, bio je 821 kg, dok je ukupan prinos bio 73 t, na 115 hektara. Daleko najzastupljenije voće su jabuke, koje su posadene na površini od 1.596 ha, zatim šljive na 254 ha, pa breskve 247 ha, višnje 127 ha, kruške 126 ha i marelice 94 ha. Broj stabala jabuka, 2012. god, bio je 1.516.969 s prinosom od 10,7 kg po stablu i proizvodnjom od 16.160 t. Slijede šljive s 251.884 stabla, prinosom od 23,3 kg po stablu i proizvodnjom od 5.868 t. Zasad bresaka čini 188.485 stabala, s prinosom od 8,4 kg po stablu i proizvodnjom od 1.584 t. Prema popisu poljoprivrede 2012. godine, pod vinogradima se ukupno nalazi svega oko 413 ha, od toga je 59 ha pod vinski sortama s geografskim podrijetlom, 338 ha pod ostalim vinskim sortama i 16 ha pod sortama za jelo. Broj rodni čokota je 2.912 tisuća, prinos po jednom čokotu 0,6 kg, a ukupan prinos 1.711 t.

Stočni fond: Prema popisu poljoprivrede iz 2012. godine, u Subotici se uzgaja 111.156 grla stoke, od čega 19.896 goveda (od toga 6.857 krava), 77.606 svinja, (7.235 krmača) 12.989 ovaca, (8.648 za priplod) te 665 konja. Procjena je da skupa s kozama, magarcima i drugom nepopisanom stokom to predstavlja razinu od cca. 150.000 grla razne stoke. Kada je riječ o živini registrirano je: 271.192 kokoši, 6.563 pataka i 6.516 purica, što čini brojku od 284.271 registrirane živine, a skupa s procijenjenim dodatnim brojem neregistrirane živine (koja obuhvaća i guske, morke) kreće se na razini od 400.000. Ako se usporedi sa stočarstvo Republike Srbije, vidi se kako je proizvodnja goveda u Subotici iznad republičkog prosjeka, kao i proizvodnja svinja. S druge strane, proizvodnja živine je na nešto nižem prosjeku, dok je proizvodnja ovaca na još nižem prosjeku. Kada je riječ o proizvodnji mlijeka, na području grada Subotica godišnje se proizvede 21.183.000 litara. (prema statističkim podacima za 2011. godinu) To je na razini od 1,49 posto proizvodnje sirovog mlijeka na razini Republike Srbije.

Mehanizacija, oprema i objekti: U Subotici je broj objekta za smještaj goveda 2.369 s ukupnim kapacitetom od 32.758 mjesta. Broj objekta za smještaj svinja je 4.689 s ukupnim kapacitetom od 148.468 mjesta. Broj objekta za smještaj kokoši nosilja je 3.134 s ukupnim kapacitetom od 245.530 mjesta. Ostala stoka: broj objekata je 1.267 s kapacitetom od 47.642 m². Iskorištenost je oko 50 posto – 60 posto kod svih vrsta objekata. Objekti za smještaj ostale stoke predstavlja iznimku jer u ovom slučaju iskorištenost oko 90 posto. Poljoprivredni proizvodi se mogu smjestiti u 4.674 komora za kukuruz ukupnih kapaciteta objekta (vlastiti i korišteni) od 290.509 m³, u 212 spremišta ukupnih kapaciteta 36.023 m³ i 194 silosa ukupnih kapaciteta 106.286 t. Na teritoriji Grada Subotice poljoprivrednici posjeduju 589 jednoosovinskog traktora, od toga 541 je u uporabi. Broj dvoosovinskih traktora je 4.945, od toga 4.813 je u uporabi u poljoprivrednoj godini. Broj kombajna 615, i 588 je bio u uporabi. Možemo zaključiti kako je iskorištenost voznog parka dobra, preko 85 posto, ali nažalost 90 posto mehanizacije je starija od deset godina. Opremljenost poljoprivrednih gospodarstava s priključnim strojeva je također dobra, ali starost i ovdje predstavlja problem.

Broj priključnih strojeva

Naziv priključne mašine	Broj
Berači za kukuruz	762
Plug	3.214
Tanjurača	2.205
Drljača	1.407
Stroj za sjetvu	1.472
Rotofreza	629
Rasturač min. đubriva	1.564
Rasturači stajnjaka	645
Sijačice	1.510

Prskalice	1.997
Prikolice	4.373
Kosilice	905

Radna snaga: Ukupan broj članova i stalno uposlenih u poljoprivrednim gospodarstvima iznosi 13.798 osoba od toga više od 8.000 su muškarci. Ovaj trend se može vidjeti i kada gledamo nositelje poljoprivrednih gospodarstava. U većini slučajeva nositelji gospodarstava rade na svojim imanjima (3.326 osoba) uz pomoć članova gospodarstva (članovi obitelji - 2.612). Broj stalno zaposlenih na gospodarstvima (vanjska radna snaga) je 608, dok sezonska radna snaga iznosi 981 osoba godišnje. Oko 60 posto radne snage (7.901 osoba) radi do 50 posto radnog vremena na gospodarstvu, a ostalo oko 40 posto radne snage (5.897 osoba) radi više od 50 posto svog radnog vremena na gospodarstvu. Razina obučenosti upravnika gospodarstva pokazuje da 3.898 osoba ima samo poljoprivredno iskustvo - bez stručne spreme, 297 ima poljoprivrednu srednju školu, dok 76 je završio neki natječaj vezano za poljoprivredu. 1.950 ima završenu srednju ne poljoprivrednu stručnu spremu, i samo je 123 osoba završilo poljoprivredni fakultet ili višu školu. U Subotici je problem stručna sprema poljoprivrednika i na taj način nedostatak novih tehnologija. Ovako je nemoguće pratiti nove trendove u poljoprivredi i zato poljoprivreda ima tradicionalni karakter.

Struktura poljoprivrednih gospodarstava: Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava iznosi 6.626, njihovo sudjelovanje u ukupnom broju domaćinstava iznosi 40 posto. Prema statističkim podacima RZS, Općine i regije iz 2012. godine ukupno rabljeno poljoprivredno zemljište grada Subotice je 75.519 ha, od čega su oranice i vrtovi ukupno 71.599 ha (žita - 53.632 ha, šećerna repa - 1.555 ha), industrijsko bilje 10.383 ha, krmno bilje 5.611, povrće 1.762 ha, voće 2.842 ha, vinogradi 520, te livade i pašnjaci 1.496 ha.

Struktura poljoprivrednog gazdinstva prema veličini KPZ

Ukupno	PG - 6626	Ha 75.519
Bez zemljišta	304	
1 ha	1.792	866
1-2	1.078	1.569
2-5	1.356	3.278
5-10	828	4.428
10-20	416	5.966

Struktura poljoprivrednih gospodarstava prema broju uvjetovanog broja stoke

4 UG	5.296 PG
5-9	641
10-14	253
15-19	125
20-49	223
50-99	57
100-499	28
Preko 500	3

Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda: Na području općine Subotica najznačajniji su ratarska i voćarska proizvodnja, dok je značaj vinogradarske proizvodnje puno manji. Stočarska proizvodnja je najzastupljenija tamo gdje je zavijeno ratarstvo. Prema popisu poljoprivrede 2012. godine, pod vinogradima se nalazi ukupno svega oko 413 ha, od toga 59 ha pod vinskim sortama s geografskim podrijetlom, 338 ha pod ostalim vinskim sortama i 16 ha pod sortama za jelo. Broj rodni čokota je 2.912 tisuća, prinos po jednom čokotu 0,6 kg, a ukupan prinos 1.711 tona. Broj stabala jabuka 2012. godine bio je 1.516,969 s prinosom od 10,7 kg po stablu i proizvodnjom od 16.160 tona. Slijede šljive s 251.884 stabla, prinosa os 23,3 kg po stablu i proizvodnjom od 5.868 tona. Zasad bresaka čini 188.485 stabala s prosjekom od 8,4 kg po stablu i proizvodnjom od 1.584 tona. Stočarska proizvodnja je najviše orijentirana na proizvodnju mlijeka i mliječnih proizvoda. Na području grada godišnje se proizvede 21.183,000 litara mlijeka.

Prosječni prinosi i ostvareni obujam proizvodnje za ratarske i voćarske kulture

Kultura	PP (t/ha)	Ostvarena proizvodnja (t)
pšenica	6,6	130,152
kukuruz	10,34	391,737
Šećerna repa	67,35	90,303
suncokret	3,14	24,684
soja	3,81	4,795
Voćarske kulture	Prinos (kg/stablo)	
jabuka	10,7	16,160
breskva	23,3	5,868
breskve	8,4	1,584

Zemljoradničke zadruge i udruge poljoprivrednika: Na području Grada Subotice su registrirane 22 poljoprivredne zadruge koje su u aktivnom statusu, dvije su registrirane u oblasti stočarstva (uzgoj muznih krava i uzgoj svinja), ostale u oblasti ratarstva, voćarstva i vinogradarstva (uzgoj žita, leguminoza, uljarica, voća i vinove loze). Registrirano je osam udruga poljoprivrednih proizvođača, udruge uzgajivača svinja i dvije udruge pčelara.

Transfer znanja i informacija: U oblasti stjecanja novih znanja i informacija iz područja poljoprivrede za poljoprivredne proizvođače, najveću ulogu ima „Poljoprivredna stručna služba“ AD koja kroz redovito (radionice i edukacijski programi) i neformalno obrazovanje pruža stručne savjete i informacije i pomoć o tehničko-tehnološkim, komercijalno-tržišnim, organizacijskim i drugim aspektima poljoprivredne proizvodnje. Savjetodavci putem radionica obrade više tema, često u suradnji s drugim obrazovnim institucijama iz oblasti poljoprivrede, zadrugama, NVO, udrugama i poljoprivrednicima. Cilj edukacija, osim informiranja, je dobiti od proizvođača povratnu informaciju koliko su primijenjena stečena znanja u praksi i njihove rezultate, odnosno, da u konkretnom slučaju inicijativa ide od proizvođača. U Subotici postoji Kemijsko-tehnološka srednja škola „Lazar Nešić“ koja osposobljava učenike iz područja prehrambene industrije, kemije i biotehnologije i tako daje znanje učenicima kako preraditi sirove poljoprivredne proizvode. U Subotici se tiskaju četvero novina i rade četiri radio/TV stanice. Ovi mediji emitiraju svoj program na srpskom jeziku i jezicima nacionalnih manjina. Pored lokalnih medija, mogu se gledati, odnosno slušati i pokrajinski i republički javni mediji i naravno mediji iz inozemstva.

TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH MJERA I FINACIJSKIH SREDSTAVA

Tabela 1. Mjere izravnih plaćanja

Redni broj	Naziv mjere	Šifra mjere	Planirani proračun za tekuću godinu brz prenesenih obveza (u RSD)	Iznos poticaja po jedinici mjere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos poticaja po korisniku u (%) (Primjerice 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos potpore po korisniku (ukoliko je definiran) (RSD)	Prenesene obveze
	UKUPNO						

Tabela 2. Kreditne potpore

Redni broj	Naziv mjere	Šifra mjere	Planirani proračun za tekuću godinu bez prenesenih obveza (u RSD)	Iznos poticaja po jedinici mjere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos poticaja po korisniku u (%) (Primjerice 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos potpore po korisniku (ukoliko je definiran) (RSD)	Prenesene obveze
1	Kreditna potpora	100.2	1.500.000	0,00	90	0,00	0,00
	UKUPNO		1.500.000				

Tabela 3. **Mjere ruralnog razvitka**

Redni broj	Naziv mjere	Šifra mjere	Planirani proračun za tekuću godinu bez prenesenih obveza (u RSD)	Iznos poticaja po jedinici mjere (apsolutni iznos u RSD)	Maksimalni iznos potpore po korisniku (ukoliko je definiran) (RSD)	Prenesene obveze
1	Druge mjere političke zaštite i očuvanja okoliša	201.6	2.500.000,00	100	0,00	0,00
	UKUPNO		2.500.000,00			

Tabela 4. **Posebni poticaji**

Redni broj	Naziv mjere	Šifra mjere	Planirani proračun za tekuću godinu bez prenesenih obveza (u RSD)	Iznos poticaja po jedinici mjere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos poticaja po korisniku u (%) (Primjerice 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos potpore po korisniku (ukoliko je definiran) (RSD)	Prenesene obveze
1	Poticaji iz promotivne aktivnosti u poljoprivredi i ruralnom razvitku	402	1.683.000,00	0,00	200	200.000,00	0,00
	UKUPNO		1.683.000,00				

Tabela 5. **Mjere koje nisu predviđene unutar mjera izravnih plaćanja, mjera kreditne potpore, mjera ruralnog razvitka i posebnih poticaja**

Redni broj	Naziv mjere	Šifra mjere	Planirani proračun za tekuću godinu bez prenesenih obveza (u RSD)	Iznos poticaja po jedinici mjere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos poticaja po korisniku (%) (npr. 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos potpore po korisniku (ako je definiran) (RSD)	Prenesene obveze
	UKUPNO						

Tabela 6. **Tabelarni prikaz planiranih financijskih sredstava**

Proračun	Vrijednost u RSD
Ukupan iznos sredstava iz proračuna AP/JLS planiranih za realizaciju Programa potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka (bez prenesenih obaveza)	5.683.000,00
Planirana sredstva za izravna plaćanja	0,00
Planirana sredstva za kreditnu potporu	1.500.000,00
Planirana sredstva za poticanje mjerama ruralnog razvitka	2.500.000,00
Planirana sredstva za posebne poticaje	1.683.000,00
Planirana sredstva za mjere koje nisu predviđene unutar mjera izravnih plaćanja, kreditne potpore i unutar mjera ruralnog razvitka	0,00

Prenesene obveze	0,00
------------------	------

Ciljna grupa i značaj promjene koja se očekuje za korisnike: Grad Subotica prepoznaje potrebe poljoprivrednih gospodarstava koji predstavljaju najveći gospodarski izvor lokalnog stanovništva i teškoće s kojima se svakodnevno susreću u složenim ekonomskim uvjetima u kojima se naša država nalazi. Prijedlogom Programa potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka za područje grada Subotice, u 2018. godini lokalna samouprava nastavlja s realizacijom Strategije lokalnog održivog razvitka Grada Subotice za razdoblje 2013-2022 u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvitka. Prioritet u ovom sektoru je održivi gospodarski rast s ciljem jačanja konkurentnosti agrarnog sektora na tuzemnom i inozemnom tržištu kroz provedbu mjera razvitka ruralne ekonomije s fokusom na poljoprivrednu proizvodnju i poticajem udruživanja i umrežavanja u agrarnom sektoru. Ciljnu grupu Programa čine registrirana poljoprivredna gospodarstva na području grada Subotice s aktivnim statusom, sukladno Pravilniku o upisu u registar poljoprivrednih gospodarstava i obnovi registracije, a u segmentu mjere ruralnog razvitka ciljnu grupu čine poljoprivredne zadruge registrirane u gradu Subotici. Realizacija Programa, odnosno definirane mjere doprinijet će: povećanju produktivnosti gospodarstva, smanjenju proizvodnih troškova, zaštita zemljišta, jačanje kapaciteta i promocija ruralnih sredina, povezivanje poljoprivrednih proizvođača.

Informiranje korisnika o mogućnostima koje pruža Program potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka: Informiranje potencijalnih korisnika o mjerama koje definiraju Program obaviti će se putem svih dostupnih lokalnih sredstava informiranja (televizija, radio, novine) jer je Program orijentiran prema svim poljoprivrednim gospodarstvima i poljoprivrednim zadrugama s područja grada Subotice.

Monitoring i evaluacija: Za monitoring i evaluaciju Programa zaduženo je Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša grada Subotice i Povjerenstvo za ocjenjivanje i rangiranje podnesenih prijava po natječaju za financiranje programa udruga građana iz oblasti poljoprivrede. Ostvareni rezultati se prate kroz postotak ostvarenja svake mjere unutar Programa.

II. OPIS PLANIRANIH MJERA

2.1. Naziv i šifra mjere: 100.2 Kreditna potpora

2.1.1. Obrazloženje: Sukladno Zakonu o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku, jedinice lokalne samouprave (Sl. glasnik RS 10/13, 142/14, 103/15 i 101/16) mogu utvrđivati mjere koje se odnose na izravna plaćanja u vidu kreditne potpore, kako je navedeno u članku 13. Zakona. Kreditna potpora realizirat će se sufinanciranjem kamata za poljoprivredne kredite kod poslovnih banaka. Poljoprivrednici u gradu Subotici često nedostatak investicijskih sredstava za poljoprivrednu proizvodnju potražuju kod poslovnih banaka i to najčešće za ulaganje u nabavu repromaterijala, novih zasada, nabavu poljoprivredne mehanizacije i sl. Iz ovih izvora poljoprivredna gospodarstva pribavljaju sredstva potrebna za unapređenje proizvodnje kao preduvjeta za povećanje zarade i profita. Ova mjera sukladna je nacionalnoj i lokalnoj agrarnoj politici, odnosno Strategiji poljoprivrede i ruralnog razvitka 2014. – 2024., Ciljevi i mjere – 3.3. Financijska održivost/raspoloživa sredstva; 3.3.3. Potpora aktivnostima kroz formiranje i aktiviranje fondova za financijsku potporu razvitku poljoprivrede i ruralnog razvitka putem bespovratnih sredstava ili kredita.

2.1.2. Ciljevi mjere: Cilj ove mjere je stvaranje pretpostavki za rast poljoprivredne proizvodnje, poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača/gospodarstava i stabilnost dohotka poljoprivrednih proizvođača. Posebni ciljevi mjere odnose se na povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača iz grada Subotice na tržištu, povećanje prihoda na poljoprivrednom gospodarstvu poboljšanjem kvalitete proizvodnje i modernizacijom iste, jačanje tehničkih kapaciteta poljoprivrednih gospodarstava i dostizanje zahtijevanih standarda proizvodnje, povećanje obradivih površina (zasadi i drugih kultura), kao i površina pod staklenicima i plastenicima i površina koje se navodnjavaju.

2.1.3. Veza mjere s nacionalnim programima za ruralni razvitak i poljoprivredu: Ova mjera je sukladna Nacionalnom programu za poljoprivredu za razdoblje 2018-2020. godine.

2.1.4. Krajnji korisnici: Krajnji korisnici su: fizičke osobe nositelji registriranog poljoprivrednog gospodarstva (uključujući i poduzetnike) i pravne osobe, registrirane u Registru poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi i ruralnom razvitku.

2.1.5. Ekonomska održivost: Za realizaciju ove mjere korisnik nije u obvezi podnositi biznis plan ili projekt o ekonomskoj održivosti ulaganja.

2.1.6. Opći kriteriji za korisnike: Da je upisan u Registar poljoprivrednih gospodarstava sukladno Pravilniku o načinu i uvjetima upisa i vođenja registra poljoprivrednih gospodarstava; Za investiciju za koju podnosi zahtjev, ne smije koristiti poticaje po nekoj drugoj osnovi (subvencije, poticaje, donacije), odnosno da ista investicija nije predmet drugog postupka za korištenje poticaja, osim poticaja sukladno posebnom propisu kojim se uređuje kreditna potpora registriranim poljoprivrednim gospodarstvima; Nema evidentiranih dospjelih neizmirenih dugovanja prema jedinici lokalne samouprave, temeljem ranije ostvarenih poticaja, subvencija; U slučaju kada korisnik nije vlasnik katastarskih parcela i objekta koji su predmet investicije za koju se podnosi zahtjev, potrebno je da na njima ima pravo zakupa, odnosno korištenja temeljem ugovora zaključenog sa zakupodavcem fizičkom osobom ili ministarstvom nadležnim za poslove poljoprivrede na razdoblje zakupa, odnosno korištenja od najmanje pet godina počevši od kalendarske godine za koju se podnosi zahtjev za korištenje poticaja; Korisnik je morao izmiriti dospjele javne dažbine; Namjenski koristiti i ne otuđiti niti dati drugoj osobi na korištenje investiciju koja je predmet zahtjeva u razdoblju od pet godina od dana nabave opreme, strojeva i mehanizacije, odnosno izgradnje objekta; Ukoliko je korisnik pravna osoba ili poduzetnik, mora biti u aktivnom statusu i upisan u registar gospodarskih subjekata, Da predmet investicije bude realiziran na području grada Subotica

2.1.7. Specifični kriteriji: Korisnik može podnijeti maksimalno jedan zahtjev za subvencioniranje kamatne stope.

2.1.8. Lista investicija unutar mjere:

Šifra investicije	Naziv investicije
100.2.1	Sufinanciranje kamata za poljoprivredne kredite

2.1.9. Kriteriji selekcije:

Redni broj	Tip kriterija za izbor	Da/Ne	Bodovi
1	Sredstva za subvencioniranje kamatnih stopa će se dodjeljivati do utroška sredstava samo kompletnim zahtjevima koji sadrže svu potrebnu dokumentaciju		

2.1.10. Intenzitet pomoći: Kratkoročni krediti do 1 godine odobravat će se poljoprivrednicima do maksimalnog iznosa od 500.000,00 dinara.

2.1.11. Indikatori/pokazatelji:

Redni broj	Naziv pokazatelja
1	Ukupan broj podnesenih zahtjeva
2	Ukupan broj odobrenih zahtjeva
3	Postotak iskorištenosti sredstava Grada namijenjenih sufinanciranju kamatne stope

2.1.12. Administrativna procedura: Grad Subotica će u suradnji s izabranim poslovnim bankama, a temeljem Ugovora/sporazuma raspisati natječaj/javni poziv za podnošenje za odobravanje kredita korisnicima. Registrirana poljoprivredna gospodarstva Gradskoj upravi, Tajništvu za poljoprivredu i zaštitu okoliša, podnose Zahtjev za izdavanje Suglasnosti o ispunjenosti uvjeta za podnošenje kreditnog zahtjeva za kratkoročni kredit za nabavku obrtnih sredstava - repromaterijala (sjemenska roba, rasad, sadni materijal, gnojivo, gorivo, zaštitna sredstva, stočna hrana i drugo) na razdoblje od 12 mjeseci, uz sudjelovanje Grada Subotice u sufinanciranju dijela kamate. Zahtjev za odobrenje kredita podnosi se Bankama s kojima će grad Subotica, sklopiti ugovor o poslovnoj suradnji, koje će u narednom razdoblju biti odabrane, a sukladno zakonom reguliranom procedurom.

2.2. Naziv i šifra mjere: 201.6 Druge mjere političke zaštite i očuvanja okoliša

2.2.1. Obrazloženje: Kontrola plodnosti zemljišta kao mjera dobre poljoprivredne prakse, podrazumijeva da se potencijalne mogućnosti zemljišta za sjetvu / sadnju dobivaju temeljem kemijske analize zemljišta. Kontrolom plodnosti zemljišta analiziraju se sljedeći osnovni parametri: pH zemljišta u vodi i KCl, sadržaj CaCO₃, sadržaj humusa, sadržaj ukupnog dušika i sadržaj lako dostupnog fosfora i kalija. Poznavanje ovih značajki zemljišta je jedan od bitnih preduvjeta pravilnog gospodarenja zemljištem, radi popravke fizičko-kemijskih osobina zemljišta i pravilnog odabira agrotehnike u cilju postizanja ekonomski isplative proizvodnje uz istovremenu zaštitu zemljišta kao prirodnog resursa.

2.2.2. Ciljevi mjere: Povećanje produktivnosti gospodarstva, smanjenje proizvodnih troškova te zaštita zemljišta.

2.2.3. Veza mjere s nacionalnim programima za ruralni razvitak i poljoprivredu: Ova mjera je sukladna Nacionalnom programu za poljoprivredu za razdoblje 2018-2020. godine.

2.2.4. Krajnji korisnici: Krajnji korisnici su: fizičke osobe nositelji registriranog poljoprivrednog gospodarstva registriranog u Registru poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi i ruralnom razvitku.

2.2.5. Ekonomska održivost: Za realizaciju ove mjere korisnik nije u obvezi podnositi biznis plan ili projekt o ekonomskoj održivosti ulaganja.

2.2.6. Opći kriteriji za korisnike: Usluga podrazumijeva kontrolu plodnosti zemljišta u vlasništvu ili zakupu (izuzev državnog zemljišta) registriranih poljoprivrednih gospodarstava (fizičkih osoba) na području grada Subotice.

2.2.7. Posebni kriteriji: Nema posebnih kriterija za ovu mjeru.

2.2.8. Lista investicija unutar mjere:

Šifra investicije	Naziv investicije
201.6.2	Dobra poljoprivredna praksa

2.2.9. Kriteriji selekcije:

Redni broj	Tip kriterija za izbor	Da/Ne	Bodovi
1	Zahtjevi se odobravaju prema vremenu i redu podnošenja i do utroška predviđenih sredstava za predmetnu namjenu		

2.2.10 Intenzitet pomoći: Intenzitet pomoći iznosi 100% ukupnih troškova.

2.2.11. Indikatori/pokazatelji:

Redni broj	Naziv pokazatelja
1	Broj odobrenih zahtjeva
2	Broj uzoraka uzetih za kontrolu plodnosti zemljišta
3	Broj parcela na kojima je izvršena kontrola plodnosti zemljišta
4	Površina u ha na kojima je izvršena kontrola plodnosti zemljišta
5	Broj izdanih preporuka đubrenja za period važenja analize

2.2.12. Administrativna procedura: Povjerenstvo sastavljeno od strane grada Subotice, izvršit će izbor pružatelja usluge kontrole plodnosti zemljišta sukladno odredbama Zakona o javnim nabavkama. Pružatelj usluge mora posjedovati certifikat o akreditaciji laboratorije kojim se potvrđuje da organizacija zadovoljava zahtjeve standarda CRPS ISO/IEC 17025 : od 2006, s priloženim obujmom akreditacije za navedene metode ispitivanja, izdan od strane Akreditacijskog Tijela Srbije (ATS), i mora imati u radnom odnosu, ili angažirano drugim Ugovorom sukladno Zakonu o radu, osobu koja ispunjava uvjete iz članka 8. Zakona o obavljanju savjetodavnih i stručnih poslova u oblasti poljoprivrede ("Sl. glasnik RS", broj 30/10). Svako registrirano gospodarstvo (fizička osoba) na području Grada Subotice moći će podnijeti zahtjev za kontrolu plodnosti zemljišta. Sredstva se odobravaju korisnicima koji ispunjavaju uvjete redom temeljem podnesenih kompletnih zahtjeva do utroška raspoloživih sredstava.

2.3. Naziv i šifra mjere: 402 Poticaji za promidžbene aktivnosti u poljoprivredi i ruralnom razvitku

2.3.1. Obrazloženje: Tradicionalne seoske manifestacije doprinose jačanju lokalnih zajednica, održanju seoskih običaja i tradicije kao i očuvanju kulturne baštine koje su povezane s poljoprivrednom proizvodnjom. Održavanje seoskih manifestacija koje su vezane uz poljoprivredu, preradu poljoprivrednih proizvoda, ishranu i ruralni razvitak sufinancirat će se radi promocije poljoprivrednih proizvoda, proširenja tržišta za

domaće proizvode, kao i radi lakšeg povezivanja osoba u poljoprivredi (proizvođači, prerađivači, prodavači, kupci).

2.3.2. Ciljevi mjere: Jačanje kapaciteta i promocija ruralnih sredina, povezivanje poljoprivrednih proizvođača i prerađivača

2.3.3. Veza mjere s nacionalnim programima za ruralni razvitak i poljoprivredu: Ova mjera sukladna je Nacionalnom programu za poljoprivredu za razdoblje 2018-2020. godine.

2.3.4. Krajnji korisnici: Pravo sudjelovanja na natječaju imaju registrirane udruge građana iz oblasti poljoprivrede koje su registrirane na području Grada Subotice, odnosno imaju sjedište ili ogranak na području Grada Subotice.

2.3.5. Ekonomska održivost: Za realizaciju ove mjere korisnik nije u obvezi podnositi biznis plan ili projekt o ekonomskoj održivosti ulaganja.

2.3.6. Opći kriteriji za korisnike: Pod udrugom podrazumijeva se dobrovoljna i nevladina neprofitna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih ili pravnih osoba, osnovana radi ostvarivanja i unapređenja određenog zajedničkog ili općeg cilja i interesa iz oblasti poljoprivrede, koji nisu zabranjeni Ustavom ili zakonom, upisana u registar nadležnog organa u skladu sa zakonom, a koja je registrirana na području Grada, odnosno ima sjedište ili ogranak na području Grada i djeluje na tom području.

2.3.7. Posebni kriteriji: Nema posebnih kriterija za ovu mjeru.

2.3.8. Lista investicija unutar mjere:

Šifra investicije	Naziv investicije
402.1	Informativne aktivnosti: sajmovi, izložbe, manifestacije, studijska putovanja

2.3.9. Kriteriji selekcije:

Redni broj	Tip kriterija za izbor	Da/Ne	Bodovi
1	druge aktivnosti obuhvaćene strateškim razvojem poljoprivrede na području Grada, a utvrđeni su programima korisnika		
2	zakonitost i efikasnost korištenja sredstava i održivost ranijih programa: ako su ranije korištena sredstva proračuna, jesu li ispunjene ugovorne obveze		
3	programi koji predstavljaju inovaciju na polju organske proizvodnje		
4	programi koji su vezani uz zaštitu geografskog podrijetla poljoprivrednih proizvoda na području Grada i predstavljanje na sajmovima		
5	programi koji su usklađeni sa Strategijom razvitka poljoprivrede za Grad Suboticu		
6	programi koji unapređuju rad udruga (nabava opreme, tiskanje promidžbenog materijala, organiziranje manifestacija i seminara)		
7	sufinanciranje programa iz drugih izvora: vlastitih prihoda, proračuna Republike Srbije, Autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, fondova Evropske unije, poklona, donacija, legata, kredita i dr.		

2.3.10. Intenzitet pomoći: Jedna udruga može konkurirati s jednim projektnim prijedlogom, a maksimalni iznos odobrenih sredstava po prijavi iznosi do 200.000,00 RSD.

2.3.11. Indikatori/pokazatelji:

Redni broj	Naziv pokazatelja
1	Broj održanih manifestacija u formi sajмова i izložbi
2	Broj održanih lokalno – tradicijskih manifestacija

2.3.12. Administrativna procedura: Natječaje za financiranje programa udruga građana iz oblasti poljoprivrede raspisuje gradonačelnik, a natječajni postupak provodi Povjerenstvo za provedbu natječaja za financiranje programa udruga u oblasti poljoprivrede (u daljnjem tekstu Povjerenstvo). Povjerenstvo ima predsjednika i četiri člana koji poznaju oblasti rada korisnika sredstava. Predsjednika i članove Povjerenstva imenuje gradonačelnik. O radu Povjerenstva vodi se zapisnik. Članovi Povjerenstva dužni su potpisati izjavu da nemaju privatni interes u svezi rada i odlučivanja Povjerenstva (izjava o nepostojanju sukoba interesa). Sukob interesa postoji ukoliko je član Povjerenstva ili su članovi njegove obitelji (bračni ili izvanbračni drug, dijete ili roditelj), zaposleni ili član tijela udruge koja sudjeluje na natječaju ili bilo koje druge udruge povezane na bilo koji način s tom udrugom ili u odnosu na te udruge ima bilo koji materijalni ili nematerijalni interes suprotan javnom interesu i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa. Natječaj obvezno sadrži sljedeće podatke: - tko može sudjelovati na natječaju - namjenu i iznos sredstava koji se dodjeljuju, - pregled natječajne dokumentacije koju je potrebno dostaviti uz popunjeni obrazac prijave, - trajanje programa, - bliža mjerila i dopunske kriterije za ocjenu programa, - posebne uvjete i ograničenja, - postupak i rok za prijavljivanje na natječaj. Prijave na natječaj podnose se Povjerenstvu na posebnom obrascu koji je sastavni dio natječajne dokumentacije. Rok za podnošenje prijave ne može biti kraći od 15 dana od dana raspisivanja natječaja. Nepravovremene i nepotpune prijave neće biti razmatrane. Obrazac sadrži: podatke o podnositelju prijave (naziv, adresa, elektroničku poštu, PIB, matični broj, banka i broj računa), podatke o ovlaštenoj osobi, ime, adresa, kontakt, funkcija ovlaštene osobe), podatke o programu (opis programa, mjesto i vrijeme realizacije, vrijednost programa, iznos sredstava koja se potražuju od Grada). Natječaj se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada, sredstvima javnog informiranja i portalu e - Uprava). Povjerenstvo utvrđuje popis ocjenjivanja i rangiranja prijavljenih programa u roku koji ne može biti duži od 30 dana od dana isteka roka za produljenje prijave. Popis se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada i na portalu e-Uprava. Sudionici natječaja imaju pravo uvida u podnesene prijave i priloženu dokumentaciju u roku od tri dana od dana objavljivanja popisa. Sudionici natječaja imaju pravo prigovora u roku od osam dana od dana njenog objavljivanja. Odluku o prigovoru, koja mora biti obrazložena, Povjerenstvo donosi u roku od 15 dana od dana njegovog prijama. Odluku o izboru programa kao i dodjeli sredstava po natječaju donosi gradonačelnik, temeljem prijedloga Povjerenstva za raspodjelu sredstava, u roku od 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prigovora. Odluka se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada i na portalu e-Uprava. Temeljem odluke, zaključuje se ugovor s korisnikom sredstava kojim se uređuju međusobna prava i obveze. Isplata dodijeljenih sredstava vrši se nakon zaključivanja ugovora.

III. IDENTIFIKACIJSKA KARTA

Naziv pokazatelja	Vrijednost, opis pokazatelja	Izvor podatka i godina
OPĆI PODACI		
Administrativni i geografski položaj		
Autonomna pokrajina	Vojvodina	rzs*
Regija	Regija Vojvodine	rzs*
Oblast	Sjevernobačka oblast	rzs*
Grad ili općina	općina	rzs*
Površina	1.007,36	rzs*
Broj naselja	19	rzs*
Broj katastarskih općina	11	rzs*
Broj područja s otežanim uvjetima rada u poljoprivredi (POURP)	-	
Demografski pokazatelji		
Broj stanovnika	137.173	rzs**
Broj domaćinstava	54.070	rzs*
Gustoća naseljenosti (broj stanovnika/površina, km ²)	136	
	- 7,04	rzs**
- u ruralnim područjima AP/JLS	-	rzs**
Stanovništvo mlađe od 15 godina (%)	14,26	rzs**
Stanovništvo starije od 65 godina (%)	15,13	rzs**
Prosječna starost	42,83	rzs*
Indeks starenja	137,3	rzs*
Bez školske spreme i s nepotpunim osnovnim obrazovanjem (%)	14.694	rzs*
Osnovno obrazovanje (%)	28.294	rzs*
Srednje obrazovanje (%)	60.727	rzs*
Više i visoko obrazovanje (%)	17.241	rzs*
Poljoprivredno stanovništvo u ukupnom broju stanovnika (%)	18,50	Procjena
Prirodni uvjeti		
Reljef (ravničarski, brežuljkasti, brdski, planinski)	Ravničarski	Interni
Dominantni pedološki tipovi zemljišta i bonitetna klasa	Černozem I,II,III klasa; livadska i ritska crnica i pijesak	Interni
Klima (umjereno-kontinentalna, subplaninska ...)	Umjereno - kontinentalna	Interni
Prosječna količina padavina (mm)	600 - 650	Interni
Srednja godišnja temperatura (oS)	12,1	Interni
Hidrografija (površinske i podzemne vode)	-	Interni
Površina pod šumom (ha)	3.728,11	rzs*
Površina pod šumom u ukupnoj površini AP/JLS (%)	4,43	rzs*
Pošumljene površine u prethodnoj godini (ha)	26,12	rzs*

Posjećena drvena masa (m3)	Listopadna 1.360, četinari 1.285	rzs*
POKAZATELJI RAZVITKA POLJOPRIVREDE		
Stanje resursa		
Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava:	12.000	rzs***
Broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava (RPG):	6.548	Uprava za trezor
- obiteljska poljoprivredna gospodarstva (%)	6.422	
- pravne osoba i poduzetnici (%)	126	
Korišteno poljoprivredno zemljište - KPZ (ha)	74.720	rzs***
Sudjelovanje KPZ u ukupnoj površini JLS (%)	78,63	
Oranice i vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade i pašnjaci, ostalo(18) (ha, %)	Oranice i vrtovi 69.510; voćnjaci 2.374; vinogradi 182; livade i pašnjaci 2.523	rzs***
Žita, industrijsko bilje, povrće, krmno bilje, ostalo(19) (ha, %)	Žito 98.909; industrijsko bilje 146.135; povrće 358	rzs***
Prosječna veličina posjeda (KPZ) po gospodarstvu (ha)	4	rzs***
Obuhvaćenost poljoprivrednog zemljišta komasacijom (ha)	8.590	Interni
Obuhvaćenost zemljišta nekim vidom udruživanja (ha)	-	Interni
Broj poljoprivrednih gospodarstava koja navodnjavaju KPZ	817	rzs***
Odvodnjavana površina KPZ (ha)	88.890	Interni
Navodnjavana površina KPZ (ha)	2.219	rzs***
Površina poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu na području AP(20) (ha)	15.496,9678	Interni
Površina poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu koja se daje u zakup (ha)	13.542,2896	Interni
- fizičke osobe (%)	5	Interni
- pravne osobe (%)	95	Interni
Goveda, svinje, ovce i koze, živina, košnice pčela (broj)	Goveda: 18.083; svinje: 87.728; ovce: 9.346; živina: 213.543; košnice: 5.235	rzs***
Traktori, kombajni, priključni strojevi (broj)	Traktori: 4.945; kombajni: 615; priključne mašine: 20.683	rzs***
Poljoprivredni objekti (broj)	Za stoku: 11.429; za usjeve: 5.080; za mehanizaciju: 1.861	rzs***
čč, sušare, staklenici i plastenici (broj)	Hladnjače: 136; sušare: 16, staklenici: 50; plastenici: 909	rzs***
Uporaba mineralnog gnojiva, stajnjaka i sredstava za zaštitu bilja (ha, broj PG)	Min. gnojivo: 4.070 PG, stajnjak: 3.615 PG, sredstva za zaštitu bilja: 5.010 PG	rzs***
Broj članova gospodarstva i stalno uposlenih u gospodarstvu:	13.798	rzs***
(na obiteljskom PG: na gospodarstvu pravne osobe/poduzetnika) (ha)	632	rzs***
Godišnje radne jedinice (broj)	7.528	rzs***

Zemljoradničke zadruge i udruge poljoprivrednika (broj)	22 zemljoradničke zadruge; 8 udruge poljoprivrednika; 2 udruge uzgajivača svinja i 2 udruge pčelara	Interni
Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda(količina):		
- biljna proizvodnja (t)	Kukuruz 391.737; pšenica 130.152; šećerna repa 90.303; suncokret 24.684; jabuke 16.160; šljive 5.868; breskve 1.584	rzs***
- stočarska proizvodnja (t, lit, kom.)	Mlijeko 18.808.000 l; svinje 3.679 t; goveda 644 t	Interni
POKAZATELJI RURALNOG RAZVITKA		
Ruralna infrastruktura		
<i>Prometna infrastruktura</i>		
Dužina cesta(km)	Ukupno 339.821; državne ceste I. reda 64.055; državni ceste II. reda 93.091 i općinske ceste 182.675	rzs*
Pošte i telefonski pretplatnici (broj)	Pošta 55, pretplatnici 49.722	rzs*
<i>Infrastruktura upravljanja vodama</i>		
Domaćinstva priključena na vodovodnu mrežu (broj)	49.900	rzs*
Domaćinstva priključena na kanalizacijsku mrežu (broj)	31.097	rzs*
Ukupne ispuštene otpadne vode (hilj.m3)	6.482.000	rzs*
Prečišćene otpadne vode (hilj.m3)	5.115.000	rzs*
<i>Energetska infrastruktura</i>		
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom (broj)	-	Interni
<i>Socijalna infrastruktura</i>		
	Predškolski objekti 61; osnovne škole 34; srednje škole 10; više škole i fakulteti 5	rzs*
Broj stanovnika na jednog liječnika	427	rzs*
Broj korisnika socijalne zaštite	9.966	rzs*
<i>Diverzifikacija ruralne ekonomije</i>		
Zaposleni u sektorima poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva (broj)	13.798	rzs* rzs***
Gospodarstva koja obavljaju druge profitabilne djelatnosti (30) (broj)	445	rzs***
Turisti i prosječan broj noćenja turista na području AP/JLS (broj)	Turisti 61.534, broj noćenja 97.518	rzs*
<i>Transfer znanja i informacija</i>		
Poljoprivredna savjetodavna stručna služba (da/ne)	DA	Interni
Poljoprivredna gospodarstva uključena u savjetodavni sustav (broj)	Odabrana PG 250 i ostala PG 6.376	PSSS

Datum i mjesto

M.P.

Potpis ovlaštene osobe u AP/JLS